

Torredeballins; oït *al řǝšǝk*, a Canet d'Adri (XLIV, 117); format amb *(ei)xec* 'eixut, esgotat' (DECat, s. v. *sec* i *aixecar*).

ε) REJUMS, Barranc de ~, te. Sapeira (entre Pallars i la Ribagorçana): de *ri d(e) juncs* 'riu de joncs', ⁵ variant de *jonc*, en gran part del cat. occid. (DECat IV, 902a4).

ζ) RELAT, afl. esq. de la Gavarresa, que ho és de l'esq. del Llobregat, provinent del Nord d'Oló i d'A-¹⁰ vinyó.

MENCIONS ANT. 989: *Rivolato* (Cat. Car. II, 297. 13 i 16, 298.25 i 27); 938: «a *Riolato*, et ascendit per rio de *Olon* --- ad rium q. venit de Rosediuro [lleg. *-duiro*, Rodors] --- ad ipsa fonte de *Ipsa Sorba*» (Dipl. ¹⁵ Cat. Vic, 156, § 182); 1331, com a determ. de «*Sta. Eugenia de Relato*» (agre. d'Avinyó) (Junyent, *Mi. Griera* I, 379). Com ja explico a E.T.C. II, 267, de *RIVUS LATVS* 'riu ample', perquè, tot essent menys llarg que la Gavarresa, té un llit força ample, no menys que ²⁰ aquesta. Quasi homònims: *Cal Rilat*, mas del te. de Saldes (XXXVIII, 73.52). *Relac*, poble del dept. Cantal, agre. a Seriers, doc. 1323: *Relbat*; 1410: *Rilbac*; 1618: *Relat* (Amé, *Di. Top.*).

ζ bis) Molí de *Remena*, cap a les Goles de l'Ebre ²⁵ (en la llista del tortosí Bellpuyg, hi passa un *lligallo*. Potser de *R(i-d)e-mena*, per la mena de mineral que s'hi trobi).

Remèntol, V. infra *Rimèntol*.

η) REMIROL, riuet del Gironès, afl. dr. del Fluvia ³⁰ que continua el rec de la *Font Santa*; pron. *al řemiról* a Ollers i a Orfes (XLV, 12, 145), dissimilació de *RIVU MIRONE* (> *Remirole*) 'riu d'En Miró', amb el cas complement del NP *MIR/MIRON* usat com genitiu a l'estil de nom germànic.

θ) REMOLINS. 1) A la desembocadura d'un petit afl. del Segre, te. Coll de Nargó (antic llogaret adjacent).

MENCIONS ANT. (Crec haver-ne vist ja una cita ⁴⁰ en doc. un poc anterior). 1076: «in villa voc. *Nargon* --- in loco q. voc. *Riuo Molinis*» (Docs. d'Organya: *BABL* VII, 526); 1081: «alodium --- infra fines de *Nargone*, in apend. Sti. Clementi qui ibidem situs est, in villa voc. *Riumolins* vel in serra sive Puçol Ferer ⁴⁵ --- abet afr. --- Ori. in *Turp*, de Mer. *Albenz*, Circi *Azredol*, Occ. --- *Cubers*» (ib., VIII, 530); 1518: «mas o vila de *Ramolins*, habitant Pere de *Remolins*» (*Spill de Cbò.*, f° 39v) i *Remolins* com un dels 15 albergs del lloc d'Albàs, despoblat (ib., f° 40v).

2) Vilanova de *Remolins* o de Pinyana, terme rural vora el Segre, al Sud de Lleida (oït a Alcarràs, XLII, 51.9): és en terme de Torres de Segre (GGC, Lda.).

MENCIONS ANT. 1178: «castrum q. d. *Remorins*» (Kehr, *Papsturk.*, p. 477): com que aquesta *-r*-⁵⁵ no apareix més que en aquest document, ha de ser secundària, deguda a dilació de la *r*- inicial, per la força inherent a aquesta posició, però ajudant-hi la pron. morisca (que neutralitzava *r*/*r*, com sigui que llavors tot just feia 30 anys de la presa de Lleida); 1272: «afrs. ⁶⁰

de Torres de Segre, Sarroca, Alcarràs, *Remolins*, Vilanova de *Remolins*, *Soses* i Torre de *Avinganya*» (MiretS., *Templ.*, 320), però veiem que *Remolins* era lloc diferent de la *Vila Nova* que hi poblaren al costat dels catalans; seria un castell adjacent o un riuet afl. del Segre.

3) Hortes de *Remolins*, és una estesa d'hortes, a l'esq. de l'Ebre, entre Tortosa i Aldover (anotat en el viatge Ebre avall, des de Móra a Amposta, que férem el meu pare i jo, 1923 (mss. d'ell, carp. 74, p. 21) i en les meves notes (p. 5r29). La GGC dona *Remolins* com barriada de Tortosa.

3 bis) *Remolins* a l'Ebre Inferior, citat entre St. Jaume, Capiporats i Pont dels Muts en la llista del tortosí Bellpuyg: ha de ser 15 o 20 k. al S. del (3), però potser n'és un reflex.

MENC. ANT. 1143: *Remulinis*, cit. junt amb Montgai (Albon, *Cart. du Temple*, p. 204; MiretS., *Templ.*, p. 29); 1149: «vila de *Remolins* (doc. de l'Arx. Cat. Tort., comunicació n.º 3 d'Antoni Virgili); 1160: *Remoli*, doc. de Poblet (*Cart. id.*, p. 110); 1163: qüestions ab los Templers de Tortosa per raó de terres en lo terme de *Remolins* (MiretS., *Templ.*, p. 82); 1176: *Remolins* (*Cart. Poblet*, p. 107); 1176: *casas de Remolins* i l'Alfondech que hi ha» (*BABL* I, 140); 1198: *Remolino* (*Cart. Poblet*, 113); 1198: *Remule* (probablement err. per *Remuli*) (*Cart. Poblet*, 114); 1198: *Remulinum* (id. id., 123); 1342: *Remolins* (*BABL* XI, 427).

D'on el cognom: «ell e lo pare / d'En *Remolins* / eren vehins» (*Spill* de J. Roig, v. 4213).

HOMÒNIMS: arag. *Remolinos*, poble a l'esq. de l'Ebre, uns 40 k. amunt de Saragossa, on s'hi ajunta el canal de Taúste.

³⁵ *Remoulins* occità: vila important, cap de c^o del distr. d'Uzès, dpt. Gard, ja *Remolins* a. 1309 (Finke, *Acta Ar.* I, 767), i doc. «castrum de *Remolins*» aa. 1111, 1148, 1210, 1241; *locus Remolarinarum* 1376; -inis 1133, 1284, 1391 i sovint Ss. XIV-XVII (*Dict. Top.*), vora el riu Gard, uns 25 k. amunt de l'aiguabarreig amb el Roine.

L'ETIM. no és 'remolí' com creu *AlcM* (¿per què una població s'anomenaria així?) sinó que pertot fou nom motivat per un riuet: allí on s'ajunta amb un altre riu, és lloc oportú per fer-hi un poblat i per moure-hi una munió de molins. És el que mostren palesament les mencions més antigues: *Riuo molinis* de 1076 i *Riumolins* de 1081: les més antigues de totes. Aproximadament *RIVU (DE) MOLINIS*; si bé, repetint-se tant el nom, és probable que ja vingui d'una expressió estereotipada des del llatí vulgar (amb genitiu) *RIVI MOLINOS* 'els molins (el molinar) del riu'.

ι) REMORDÍ, afl. dr. del riu de la Vall de Boí, un poc més amunt de Caldes de Boí (veg. l'explicació en *TVBoí* II, 14).

χ) RENADIUS, pda. de l'Alt Pallars, te. Arcalís, allà on desemboca la *Lluu Segalà(r)* a la Noguera P.; també nom de la partida que la ressegueix de dalt a